

программы степени Магистратуры по специальности Физическая культура и спорт, которая позволит учителям физической культуры повышать уровень своего образования.

Процесс подготовки творческого ученика, способного самостоятельно определять приоритеты своего обучения как конечную цель процесса обучения невозможен без наличия творческого преподавателя, когда процесс обучения, при котором возможность и мотивацию к саморазвитию будет создаваться не только для ученика, но и для педагога очевидно и станет краеугольным камнем современной системы образования Республики Казахстан.

Список литературы:

1. Гуков В.Н. Теория и методика социальной работы школы с семьей. – Москва-Ставрополь: Ставрополь-сервис школа, 1998. – 228 с.
2. Бальсевич В.К. Физическая культура для всех и для каждого / В.К. Бальсевич. – М.: Ф и С, 1988. – 132 с.
3. Анохина Т.В. Педагогическая поддержка как реальность современного образования // Классный руководитель. – 2003. – №3.
4. Брюхова В.М. Школа и семья: от диалога к партнерству // Классный руководитель. – 2007. – №6.
5. Гликман И.З. Школьный учитель и родители учеников: на чем строится их взаимодействие // Директор школы. – 2004. – №9
6. Ашмарин Б.А. Теория и методики физического воспитания : учебник для студентов фак. физ. культуры пед. ин-тов / Б.А. Ашмарин, Ю.А. Виноградов, З.Н. Вяткина ; под ред. Б. А. Ашмарина. – М.: Просвещение, 1990. – 287 с.

СТУДЕНТ ҚЫЗ-КЕЛІНШЕКТЕРДІҢ ӨЗІНІҢ СЫРТҚЫ КЕЛБЕТІНЕ АЛАҢДАУШЫЛЫҒЫ МЕН ҚАНАҒАТТАНУШЫЛЫҒЫ ОЛАРДЫҢ КОМПОНЕНТТЕРІ МЕН СИПАТТАМАЛАРЫН ӨЗІН-ӨЗІ БАҒАЛАУДЫҢ БОЛЖАУШЫСЫ РЕТІНДЕ

*Калиева Молдир Буркитовна,
А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік
университетінің магистранты, Қостанай қ.
Ғылыми жетекшісі: Утегенова Б.М.,
п.ғ.к, профессор*

Аннотация

Тақырыптың өзектілігі әр түрлі қатынастарды реттеуде сыртқы келбеттің құндылығы мен маңыздылығының өсуімен, сыртқы келбеттің әлеуметтік-психологиялық функцияларының кәсіби, отбасылық, тұлғааралық ортаға әсерінің артуымен анықталады, бұл сыртқы келбетке қанағаттанушылық / қанағаттанбаушылық, аландаушылық / аландамаушылық феномендерінің өзектілендіруіне әкеледі.

Мақсаты: қанағаттанушылық / қанағаттанбаушылық, аландаушылық / аландамаушылықтың сыртқы келбетті бағалауға әсер ету ерекшеліктерін анықтау.

Түйінді сөздер: сыртқы келбет, сыртқы келбетке аландаушылық, қанағаттанушылық, сыртқы келбет маңыздылығы, бет-әлпетін өзін-өзі бағалау, денесін өзін-өзі бағалау, сымбаттылығын өзін-өзі бағалау.

Аннотация

Актуальность темы определяется возрастающей ценностью и значимостью внешнего облика в регуляции различных типов отношений, увеличением влияния социально-психологических функций внешнего облика на профессиональную, семейную, межличностную сферу, приводящего к актуализации феноменов удовлетворенности/неудовлетворенности, обеспокоенности / необеспокоенности внешним обликом.

Цель: определить особенности влияния удовлетворенности / неудовлетворенности, обеспокоенности / необеспокоенности на оценки своего внешнего облика.

Ключевые слова: внешний облик, обеспокоенность, удовлетворенность, значимость внешнего облика, самооценки лица, самооценки тела, самооценки привлекательности.

Abstract

The relevance of the topic is determined by the increasing value and significance of the external appearance in the regulation of various types of relations, the increase in the influence of the social and psychological functions of the external appearance on the professional, family, interpersonal sphere, leading to the actualization of the phenomena of satisfaction / dissatisfaction, concern / indifference with external appearance.

Goal: to determine the features of the influence of satisfaction/ dissatisfaction, concern / indifference on the assessment of one's appearance.

Keywords: appearance, concern, satisfaction, importance of appearance, aesthetic self-assessment, self-assessment of face, self-esteem of body, self-evaluation of attractiveness.

ТМД елдеріндегі, соның ішінде Ресейлік психологияда студенттердің сыртқы келбетіне деген қанағаттанушылығы, алаңдаушылығы, олардың сымбатты немесе әдемі сыртқы келбет туралы түсініктері қарастырылатын зерттеулер саны көп [1, 3, 5, 7, 8, 9, 11]. Әдетте, өзінің сыртқы келбетіне қатынасын, ол туралы студент қыздардың ойларын зерттеуге баса назар аударылады. Зерттеудің мұндай гендерлік бағыты сыртқы келбетке байланысты әртүрлі феномендерді зерттеуде жалпы тенденцияларды көрсетеді. S.Chaiken, G.Flett, P.Pliner [12, б. 265] гендерлік айырмашылықтар сыртқы келбеттің физикалық параметрлеріне, өмір жолының барлық кезеңдеріндегі сыртқы келбеттің өзін-өзі бағалауына әсер етеді деп мәлімдейді. Студент қыздардың өздерінің сыртқы келбетін эстетикалық қабылдауын зерттеу барысында [9, б. 64] олардың сыртқы келбетіне қанағаттану студент қыздардың өздерін қаншалықты қанағаттандыратындығына, сондай-ақ басқаларға қаншалықты сымбатты екендігіне байланысты екендігі анықталды. Бұл факторлар студент қыздардың өздерінің сыртқы келбеті туралы ойларына байланысты өзіне деген қатынасында туындайтын мәселелерді зерттеу жағдайында да қарастырылады [1, б. 128]. Оқуының нашарлауы байқалған және «кенеттен» бет-әлпеттің эстетикалық хирургиясына жүгінуді шешкен студент қыздар сыртқы келбетті бұрмалайды. Түзетусіз өмір сапасының барлық компоненттерін арттыру мүмкін емес ретінде, олар нақты бір бет-әлпетін айқын кемшілік ретінде қарастырады. А.Г.Жилиеваның, М.А.Полянинаның [1, б.129] зерттеуінде студент қыздар мен келіншектердің арасында айырмашылық, сыртқы келбетінде айқын кемшіліктер бар екендігі белгіленді. Алғашқылары көбірек бейімсіздеу, өзіне деген қатынасы өзгермелі болды. 18-19 жастағы қыздар сыртқы келбеттің әлеуметтік белгілеріне ерекше мән береді. Олар сыртқы көріністің анатомиялық және функционалдық ерекшеліктерімен салыстырғанда оларға көбінесе наразы. Сыртқы келбеттің өзін-өзі бағалауы, оның маңыздылығы студент қыздарда «Мен – Басқа» және «Мен – Мен» жағдайында өзгереді [11, б. 57]. Студент қыздардың өздерінің айқын Мен бейнесін және олардың өз сыртқы келбетін мінсіз көру туралы бағаларын салыстырмалы зерттеу нәтижелері туралы мәліметтер нақтылайды. Осы зерттеуде қатысушылардың көпшілігі өзінің сыртқы келбеттеріне сыни тұрғыда қарады және өз бейнесін сыртқы келбеттің мінсіз бейнесіне сәйкес келмейді деп санады. Сонымен бірге, педагогикалық жоғары оқу орындарының студент қыздары, әсіресе толық емес отбасыдан шыққан студент қыздар болашақ неке серіктесінің сыртқы келбетін идеализациялайтыны анықталды [4, б. 10]. Е.В. Улыбинаның жұмысының [8], жоғарыда келтірілген зерттеулерден айырмашылығы, жасөспірім кезіндегі денеге деген қатынастың гендерлік сипаттамасымен байланысын қарастырады. Ол өз зерттеуінде студент ұлдар мен қыздарды қарастырды. Бұл жұмыста дененің жағдайлық қанағаттанбауы, дене бейнесінің өмір сапасына әсер ету өлшемі, белгілі бір жағдайларда дененің қанағаттанбауын бағалау диагностикаланды. Жұмыстың авторы өмірлік жағдайлар өз денесі туралы қобалжудың белгісі мен модальділігін анықтай алатындығын және олардың жиынтығы сыртқы келбеттің интегралды өзін-өзі бағалауына әсер ететіндігін белгіледі.

Е.В. Улыбинаның зерттеу нәтижелері [8] студент қыздар тек қана денесіне жағдайлық қанағаттанбауды ғана емес, сонымен қатар көбінесе ер студенттерге қарағанда өзінің сыртқы келбетіне қанағаттанбайтындығын көрсетеді. Е.В. Улыбина студент қыздардың денелеріне қанағаттанбауының себебі ретінде зерттеуге қатысушылардың өз жынысының сипаттамаларына қарама-қайшы қатынасын атайды. Басқа жұмыста [4, б. 12] студент қыздардың да, ер студенттердің де сыртқы келбетіне қатысты алаңдаушылық деңгейінің жоғарылауы, физикалық келбеттің эталонын ұстануға деген ұмтылыспен түсіндіріледі. Я.Н. Крупец, Н.А. Нартованың пікірінше, «қалалық білімді жастар арасында салмақты-рефлексивті мәдениет қалыптасады, оның элементтері: дененің күнделікті мониторингі, өз денесін бағалауды басқалардың пікірімен ара қатынасын белгілеу, дене пішінін басқаруда арнайы құзыреттердің болуы және гендерлік бейтараптық. Өзінің сыртқы келбетін рефлексивті бағалау «арық дененің» мәдени нормасына сәйкес келмеуіне байланысты қалыпқа келтірілген алаңдаушылық пен наразылықты анықтайды» [5, 523 б.]. Д.В. Погонцева [7, б. 110] ер студенттердің әйелдің сыртқы және ішкі сұлулығы туралы көріністерін зерттей отырып, сонымен қатар әйел сұлулығына әлеуметтік-мәдени көзқарастарды көрсететін және оның мінсіз бейнесіне жақындайтын сыртқы келбет параметрлерін анықтады. Демек, өзінің сыртқы келбет бейнесінің идеалға сәйкес келмеуі олардың алаңдаушылығын арттыруы мүмкін. Жоғарыда көрсетілген сыртқы келбетке қанағаттану / қанағаттанбау факторларымен қатар, мысалы, физикалық Мен бейнесіне өзіндік қатынас, денені өзін-өзі қабылдау шындығымен үйлесе қарастырылады немесе өзінің денесіне және жынысына деген қатынастың жеке тұлғаның өзіндік қатынасына әсері зерттеледі [10].

Егер Е.П. Ильин [2, 353 б.] берген қанағаттанушылық анықтамасын ұстанатын болсақ, онда сыртқы келбетке қанағаттанушылықты әр түрлі функцияларды орындай отырып, адамның әл-ауқатының «инвесторына» айналатын, өзінің сыртқы келбетіне жеткілікті тұрақты, ұзақ мерзімді, жағымды эмоционалды қатынас ретінде түсіндіруге болады. Сыртқы келбетке қанағаттанбаушылық – бұл сыртқы келбеттің адамның әл-ауқатына теріс әсер ету тәжірибесіне байланысты қалыптасқан өзінің сыртқы келбетіне жеткілікті тұрақты, ұзақ мерзімді жағымсыз эмоционалды қатынас болып табылады. Сыртқы келбетке қатысты алаңдаушылықты әлеуметтік мазасыздықтың бір түрі ретінде, «сыртқы келбетке диспозициялық көңіл аудару» ретінде түсіндіруге болады, ол сыртқы келбеттің кейбір компоненттері басқа адамдарға теріс әсер етуі мүмкін деген болжамға байланысты пайда болады. Сыртқы келбетке қатысты алаңдаушылықты, қанағаттанушылық / қанағаттанбаушылықты түсіндіруді ескере отырып, өзінің сыртқы келбетімен байланысты қатынастар мен қобалжулардың бұл түрлерін салыстырмалы түрде тәуелсіз, сыртқы келбеттің өзін-өзі бағалауына, демек, жеке тұлғаның тұтас Мен тұжырымдамасына әртүрлі әсер ететін ретінде қарастыруға болады. Студенттердің сыртқы келбетіне қанағаттанушылығы мен алаңдаушылығын қарастырған көптеген жұмыстарда, әлеуметтік-мәдени факторлардың осы феномендерге айтарлықтай әсері белгіленеді, бірақ сыртқы келбетті бағалау, сыртқы келбеттің өзін-өзі бағалауына, сыртқы келбеттің алаңдаушылығы мен қанағаттанушылығына ұзақ әсер етуі мүмкін ішкі ортаның рөлі әлі де жеткілікті түрде ескерілмейді, өйткені басқаны бағалау пікірлері, өзі туралы идеяларды қоса, басқа факторлардың әсерін жанамайды. Осыған байланысты студенттердің өмір жолының әртүрлі кезеңдерінде достары мен ата-аналарының олардың сыртқы келбетін бағалау туралы көріністерін зерттеуге және бұл көріністерді сыртқы келбетке қанағаттанушылық, алаңдаушылықтың, сыртқы келбетті өзін-өзі бағалаудың маңызды факторларының бірі ретінде қарастыруға бет бұру қажет. Көптеген жұмыстар сыртқы келбеттің физикалық параметрлеріне, көбінесе дененің бөліктеріне қанағаттану / қанағаттанбауды зерттейді, бірақ студенттік жаста, тұтастай алғанда іскерлік, тұлғааралық және отбасылық қатынастар жүйесін белсенді құратын жастар үшін өте маңызды болып табылатын сыртқы келбеттің сипаттамаларын ескермейді.

Зерттеу жұмысына 19 бен 21 жас аралығындағы 40 студент қыз-келіншектер қатысты. Зерттеу барысында студенттік жас кезеңіндегі қыз-келіншектердің өзінің сыртқы келбетіне қатынасын анықтасақ, онда олардың өзін қабылдауын одан әрі жоғарлата алу болжамы тексерілді. Студенттік жас кезеңінде қыз-келіншектердің өзіне деген қатынасында сыртқы келбеттің маңыздылығы зерттелді. Ең бірінші кезеңде өз дене бейнесін әртүрлі аспектілерде бағалау үшін Т.Ф. Кэштің «Жеке денеге қатысты көп компонентті сауалнамасы (MBSRQ-AS)» қолданылды. Әдістеме 5 субшкаланы: сыртқы келбетті бағалау, сыртқы келбетке бағдарлау, дене параметрлеріне қанағаттану, артық салмақ туралы алаңдаушылық, өз салмағын бағалауды құрайтын 34 пункттен тұрады. Екінші кезеңде сыртқы келбетке деген өзіндік қатынасты терең қарастыру және сыртқы келбет сипаттамаларының әлеуметтік-қалаулы мазмұнын бағалау үшін В.А. Лабунская, Е.В. Белугинаның «Сыртқы келбеттің компоненттерін бағалау-мазмұнды түсіндіру» сауалнамасы қолданылды. Субъектілерге сыртқы келбетінің құрамдас бөліктерінің қарама-қарсы 11 жұпқа сәйкестігін бағалау ұсынылады: қарапайым-айрықша, тартымды-тартымсыз, көрікті-көріксіз, қызықты-қызықсыз, бездіретін-еліктіргіш, жағымсыз-жағымды, тиімсіз – тиімді, әдеттегі – біртума, ер адамдар үшін тартымсыз-ер адамдар үшін тартымды, сексуалды емес – сексуалды, нәзік емес – нәзік. Үшінші кезеңде дененің жекелеген бөліктеріне қанағаттану дәрежесін өлшеу үшін О.А. Скугаревский жасаған модификацияланған «Өз денесімен қанағаттану деңгейін бағалау шкаласы (ШУСТ)» қолданылады. Түпнұсқада бұл шкала дененің 21 бөлігінен тұратын тізбені білдіреді, олардың әрқайсысын респондентке қанағаттану дәрежесіне сәйкес Лайкерттің жеті балдық шкаласы бойынша (0-ден 6-ға дейін), келесі критерийлерге сүйене отырып бағалау ұсынылады: 0-толық қанағаттанбаған, 6-толық қанағаттанған.

О.А. Скугаревскийдің «Өз денесімен қанағаттану деңгейін бағалау шкаласы (ШУСТ)» бойынша зерттеудің нәтижелері:

1-кестеде Өз денесімен қанағаттану деңгейін бағалау шкаласы әдісі бойынша орташа көрсеткіштер көрсетілген: денеге және оның әртүрлі бөліктеріне орташа қанағаттану, сондай-ақ дененің жеке бөліктерінің сыртқы келбетке жалпы қанағаттану үшін маңыздылығы.

Кесте 1

Әдістеме бойынша орта көрсеткіш:

Барлығы	ШУСТ	Бас. қанағ.	Дене. қанағ.	Дене төмен бөл. қанағ.	Бетке қанағ.	Шашына қанағ.
Студент қыздар	80%	4,96	4,78	4,64	4,40	5,03
Студент келіншектер	75%	4,76	4,44	4,51	4,35	4,65

Кесте 1 жалғасы

Барлығы	Бас. маңыз.	Дене. маңыз.	Дене төмен бөл. маңыз.	Бетке маңыз.	Шашына маңыз.
Студент қыздар	4,86	4,65	4,65	5,57	5,57
Студент келіншектер	4,75	4,56	4,55	5,48	5,59

Зерттелген студент қыз-келіншектердің басымы бас бөліктерімен (бет, құлақ, жақ, тіс), ең азы бет терінің күйімен қанағаттанатынын көреміз. Бұл ретте студент қыздар, жалпы алғанда, студент келіншектерге қарағанда өз денелерімен көбірек қанағаттанады. Орташа алғанда, студент қыз-келіншектер өздерінің дене бітіміне 78% қанағаттанады. Сонымен қатар, барлық студент қыз-келіншектер үшін өз сыртқы келбетіне қа-

тысты бет терінің және шаштың жағдайы, ең азына – дененің төменгі бөлігі маңызды болып табылады.

Әдебиеттер тізімі:

1. А.Г. Жилиев, М.А. Полянина Студент қыздардың өзіндік қарым-қатынас проблемаларындағы өз келбеті туралы ойларының рөлі // Қазан педагогикалық журналы. – 2010. –№ 5-6. –126-134 б.
2. Е.П. Ильин Эмоциялар мен сезімдер. 2-басылым. – СПб.: Питер, –2013. –783 б.
3. В.В. Калиновская, О.А. Скугаревский Сыртқы тартымдылықтың «кері жағы»: БММУ студенттерінің өз дене бітімінің компоненттерін зерттеу // Беларусь медициналық журналы. –2004. – № 3. –7-28 б.
4. И.Б. Котова, А.М. Бережная Педагогикалық жоғары оқу орындарының студенттеріндегі неке серіктесі туралы ойларының мазмұнын эмпирикалық зерттеу // Ресей психологиялық журналы. – 2007. – Т. 4. – № 3. – 8–17 б.
5. Я.Н. Крупец, Н.А. Нартова «Худой значит нормальный»: қалалық жастар ортасында денені басқару // Әлеуметтік саясатты зерттеу журналы. –2014. –12 т. –№ 4. –523-538 б.
6. В.А. Лабунская Дене тілі емес, жан тілі. Жеке тұлғаны вербалды емес білдіру психологиясы. – Ростов н/Д: Феникс, –2009. –344 б.
7. Д.В. Погонцева Қазіргі жастардың әйелдің сыртқы сұлулығы туралы ойлары // Ресей психологиялық журналы. – 2008. – Т. 5. – № 4. – 110–112 б..
8. Е.В. Улыбина Жасөспірім кезіндегі денеге деген қарым-қатынастың гендерлік сипаттамасымен байланысы // Психологиялық зерттеулер. – 2011. – №4 (18). URL: <http://psystudy.ru/index.php>
9. Н.Р. Харевич, Е.М. Тищенко, Ю.В. Бутевич Медицина университеті студенттерінің сыртқы келбетін эстетикалық қабылдау // Гродно Мемлекеттік Медицина Университетінің журналы. – 2010. – №4 (32). – 64-65 б.
10. А.Г. Черкашина Денедегі өзін-өзі қабылдаудың шынайылығына байланысты физикалық Мен бейнесіне деген өзіндік қатынас ерекшеліктері // Самара гуманитарлық академиясының хабаршысы. «Психология» сериясы. –2012. –№1 (11). –75-91 б.
11. А.Г. Черкашина, 17-18 жастағы қыздардың өзіндік қатынасындағы физикалық Мен бейнесі: Дис. ... псих. ғыл. канд. / – Самара, 2004 – 197 б.
12. Pliner P., Chaiken S., Flett G. Gender differences in concern with body weight and physical appearance over the life span // Personality and Social Psychology Bulletin. – 1990. – V. 16 (2). – pp. 263–273. doi:10.1177 / 0146167290162007. URL: <http://dx.doi.org/10.1177/0146167290162007>.

ПОВЫШЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО УРОВНЯ МАСТЕРОВ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ОБУЧЕНИЯ ПОСРЕДСТВОМ ВНЕДРЕНИЯ СТАНДАРТОВ WORLDSKILLS KAZAKHSTAN

Климова Светлана Васильевна,
преподаватель высшей категории, заведующая мастерскими,
Костанайский колледж автомобильного транспорта, г.Костанай

Аннотация

Өзектілігі. Білім беру процесіне енгізілетін WorldSkills Kazakhstan стандарттары педагог кадрлардың кәсіби шеберлігін арттыруға ықпал етеді және өзінің кәсіби әлеуетін іс жүзінде іске асыра алатын бәсекеге қабілетті орта буын мамандарын даярлау сапасын қамтамасыз етуге бағытталған.

Түйінді сөздер: WorldSkills Kazakhstan конкурстық қозғалысы, педагогтардың кәсіби өсуі, студенттердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру.

Аннотация

Актуальность. Внедряемые в образовательный процесс стандарты WorldSkills Kazakhstan способствуют повышению профессионального мастерства педагогических кадров и направлены на обеспечение качества подготовки конкурентоспособного специалиста среднего звена, умеющего практически реализовать свой профессиональный потенциал.